

HISTORJA
USTROJU POLSKI

W ZARYSIE

NAPISAŁ
STANISŁAW KUTRZEBA

CZĘŚĆ DRUGA: LITWA,

STANISŁAW KUTRZEBA

HISTORJA
USTROJU POLSKI

W ZARYSIE

TOM DRUGI: LITWA

WYDANIE DRUGIE.

LWÓW i WARSZAWA 1921
NAKŁADEM KSIĘGARNI POLSKIEJ
BERNARDA POŁONIECKIEGO.

Rzecz jasna, iż do ostatnich lat nie mogło być mowy o syntezie, gdzie wiele najważniejszych kwestji nie miało opracowań; obecnie taka synteza stała się możliwą, a nawet konieczną, by stwierdzić stan badań dotychczasowych i wskazać równocześnie, jakie działy wymagają przede wszystkim opracowania, jakie uzupełnienia. Taką syntezę dał w nauce rosyjskiej niedawno Ljubawskij (Очерк истории литовско-русского государства 1910). Praca ta nie jest właściwą historją ustroju; częściowo przekracza ona ramy historii ustroju, to znowu inne kwestje pomija. Nie może też wystarczyć polskiej nauce; i w niej bowiem brak — który autor zresztą sam wyraźnie podkreśla — dostatecznego uwzględnienia wpływów polskich na Litwie i określenia stosunku litewskiego do polskiego prawa.

Przy opracowaniu tego tomu drugiego Historji ustroju Polski postawiłem sobie za zadanie przedstawić w zwięzłych ramach rozwój instytucji ustrojowych Litwy tak, jak one się rysują w oświetleniu historii prawa zachodniej Europy, z szczególnem uwzględnieniem rozwoju swoistego instytucji litewskich i wpływu na prawo litewskie instytucji zachodnio-europejskich, przez Polskę do Litwy się przedzierających. Nie jest więc moja praca wyłącznie streszczeniem dotychczasowych studjów; nawet gdzie korzystałem z prac poprzedników, zwłaszcza z literatury rosyjskiej, przeprowadzałem rewizję poglądów z tego właśnie punktu widzenia.

Autor.

Kraków, w czerwcu 1913 r.

SPIS ROZDZIAŁÓW.

	Str.
Przedmowa	1
Granice i podział przedmiotu	3
Okres I do roku 1386	3
1. Ustrój Litwy do powstania władzy wielkoksiążęcej za Mendoga	3
2. Terytorjalna podstawa państwa	5
3. Wielki książę i jego rodzina	8
4. Zarząd kraju	12
5. Bojarzy	14
6. Osadnictwo. — Warstwy niższe ludności	16
Okres II od r. 1386 do 1569.	18
1. Stosunek prawno-państw. Litwy do Korony w latach 1386—1569	18
2. Podstawa terytorjalna państwa	26
3. Przywileje ziemskie i dzielnicowe	28
4. Książowie. — Bojarzy. — Szlachta	33
5. Kościół. — Wyznania. — Język urzędowy	42
6. Ludność włościańska.	52
7. Pomiera wołoczna	62
8. Miasta	70
9. Żydzi. — Tatarzy	74
10. Władza wielkoksiążęca	77
11. Urzędy	81
12. Rada i sejm	93
13. Sądownictwo	106
14. Statuty litewskie	121
15. Wojskowość	125
16. Skarbowość	128
17. Unia lubelska	139
Okres III od r. 1569 do r. 1791.	144
1. Stosunek prawno-państw. Litwy do Korony w latach 1569—1791	144
2. Ustrój społeczny	146
3. Sejmy. — Ustawodawstwo. — Sejmiki	151
4. Urzędy	154
5. Sądownictwo. — Statut III	157
Dodatek. — Biblijografia	161